

Megjelenik hetenkint háromszor u. m. kedden, csütörtökön és szombaton.

Előfizetési díj:

Egész évre	12 frt. o. 6.
Félévre	6 " " "
Évnegyedre	3 " " "
Egy órára	1 " " "

Szerkesztői szállás:

belső szénutca 131. szám.

Kiadó hivatal:

középutca Stein J. könyvkereskedése.

KOLOZSVÁRI KÖZLÖNY

POLITIKAI ÉS KÖZGAZDÁSZATI LAP.

Hirdetési díj:

öt hasábos garmond sorát 1-ször 7 kr. 2-szor 6 kr. 3-szor 5 kr. s minden hirdetés után 30 kr. bélyegdíj.

Hirdetések felvételnek:

Bécsben: Oppel Alajosnál (Wollzeile 22.)
Hassenstein és Voglarnál (Neuer Markt 11 szám.)

Pesten: Zeisler M. (Király utca 60 sz.)

Nyitott cikkek

sora után 20 kr. előleg beküldése mellett a szerkesztőséghez csiménzók.
Előfizetés s hirdetés a kiadó-hivatalnál kezeltetik.

Előfizetési felhívás

a

„K. KÖZLÖNY”

1869. II-dik félévi folyamára.

Egy évre	12 forint o. ért.
Félévre	6 " " "
Évnegyedre	3 " " "
Egy órára	1 " " "

Az előfizetési pénzek kiadó Stein Jánoshoz (bel-középutca Stein könyvkereskedése) küldendők, hol a pontos szétküldésről gondoskodva van.

Az előfizetési összegek beküldésénél **postai utalványt** kérünk használni, mely **jutányosabb** és kevesebb fáradsággal jár a pecsét alatti küldésnél; így például: 3 frtért 18 krt kell fizetni a feladásnál és 3 krt itt az átvevésnél, holott a **postai utalványra 1 darab 10 kros bélyeg** ráragasztásával minden ki van fizetve.

Stein János,

a „K. Közlöny” kiadója.

Katholikus törekvések.

(S.) Másfél éve lesz, hogy az erdélyi katolikusok az ezen egyház itteni megújítására, illetőleg helyreállítandó autonómia érdekében Gy.-Fejérvárt gyűlést tartottak, mely alkalommal, a némelyek megbízhatatlan részvételsége miatt kisebbségben maradt világiak, egy, a kolozsvári hívek által nagy szakavatottsággal kidolgozott, az önkormányzat elveinek teljesen megfelelő szabadelvű javaslatot törekedtek elfogadtatni.

Nem tudjuk, eljutottak-e a nevezett gyűlés irományai: fölterjesztése, jegyzőkönyve stb. az ügyet kezdeményező oktatásiügyi miniszterig, avagy még most is a primási palotában vesztegelnek; annyit azonban nem kis elszomorodással tapasztalunk, hogy ama nagyértékű iratok, a dolgok más fordulatalán fogva, az ugynevezett „becses anyagok” sorsára jutottak; képlet nélkül szólva: feledésbe mentek.

A mi e tárgyban azóta történt, az az összes magyar katolikus egyház számára megszerzendő önkormányzatot célozza, s reményeinket némileg újból föléleszti. A közelebbi összehívott előkészítő vegyes katolikus értekezlet már együtt ül a m. nemzeti muzeum termében s munkásságát megkezdette.

Minő eredménye lesz ezen előkészítő értekezletnek, ki fogja-e a szabadelvű katolikusok méltó várakozását elégiteni, vagy sem; oly választási szabályzatot hozand-e létre, melynek segítségével lehetséges leendő, hogy az annak alapján összehívandó egyetemes alkotmányozó gyűlekezethez a katolikus egyház jól feltogott érdekeit szívőkön hordozó valódi autonomisták többségének közérzete nyilvánulhasson, arra a legközelebbi napok határozott választ hozandnak.

Az óhajta várt üdvös eredmény nagyrészt attól függ, melyik pártármányat bír a jelen értekezleten érvényre jutni. Az-e, mely azt hiszi, hogy a létesítendő autonómiának nem lehet más feladata, mint a hierarchia ingadozó önkényuralmát újból s pedig törvényes uton megerősíteni; vagy az: mely valódi autonómiát akar, mely a kath. világiaknak végre valahára meg akarja adni azt a befolyást, melyet az egyház küldölgainak intézésében más vallásfelekezetek világi tagjai régóta élveznek, s a mely a katolikusokat is méltán megilleti.

Az előbbi irány tulsulyra vergődését mély sajnálattal fogadn minden értelmes hazafi, ki az alkotmányos szabadság iránt érzékkel bír, s hazai viszonyaink consolidálását minden téren óhajta.

Legnagyobb visszatetszést azonban az szűnle, ha a római curia legujabb szabadságellenes irányja hazai kath. autonómiának alakulására némiképp befolyást gyakorolna.

Folyó évi decz. 8-ára közssinat van hirdetve Rómába. E zsinat célja, tanácskozási tárgyai hivatalosan nyilvánosság elé hozva még nincsenek, a külföldi lapok azonban hónapok óta hoznak leleplezéseket, melyek nem képesek a nevezett zsinatot kedvező színben felmutatni.

Az „Opinione” legujabb ismertetése

szerint a zsinat tanácskozási tárgyai közt első helyet foglalna el a pápa csalhatlanságának s a Syllabus tanainak dogmává avatása, s több, az újkori polgárosodás ellen intézett határozatok.

Részünkről tartózkodunk egyelőre végleg megállapított programként fogadni az előbb elmondottakat, bárha tekintve azon engedetlenségre ösztönző utasításokat, melyek a Vaticanból a Lajthán tui püspököknek a bécsi birodalmi tanács által hozott korszerű vallásügyi törvények ellenében adatnak, csakugyan az világlik ki, hogy Rómában reactionarius irány kapott felül.

Tény az, hogy a katolikus hatalmak a bajor kormány kezdeményezése folytán megfontolás alá vették azon rendszabályokat, melyeket a várandó zsinati határozatokkal szemben fogantatosítani kellene. A netaláni hatás bizonyára ellenhatást szűnle, nem lévén már ma oly egyes hívő keresztyén, a ki magát egyéni s lelkiismereti szabadságában korlátoztatni engedné, valamint nincs oly önálló állam sem, mely független törvényhozási jogában bár honnan jövő külső beavatkozás általi akadályoztatását tétlen eltűrni hajlandó volna.

A nevezett kormányok, mint értesülünk, igen helyesen, várakozó állásba helyezték magukat, s az önállóságuk megvédésére szükséges lépések feletti intézkedést akkorra halasztották, midőn a zsinat határozatai tudva lesznek, s tényleg bebizonyuland, hogy ama várt határozatok állam-ellenes célokat rejtvegenek.

A lajthántui miniszterium, hir szerint, azon kérdés felett is tanácskozott már, vajjon megengedessék-e az osztrák püspököknek a zsinatban részvétel. A történetek után az osztrák kormánynak alapos okai lehetnek az aggodalomra, s bölcsen teszi, hogy ellenrendszabályokról gondoskodik; de alig hiszszük, hogy az Andrássy-miniszterium szintén szükségét érezte volna az e kérdés fölötti elmélkedésnek.

Az egyéni szabadság megszorítása nem szokása a magyar kormánynak, mi a jelen kérdésben egészen felesleges is volna, miután az az örvendetes hir terjedt el, és tett igen-igen megnyugtató benyomást, hogy a magyar püspökök a zsinatra elmenni nem fognak.

A magyar püspökök mindig meg tudták egyeztetni a vallásos buzgóságot a hazafisággal, az egyház iránti kötelmeiket a haza iránti tartozásaikkal.

Ha valaha, úgy most, midőn e tanácskozások a katolika autonómia felett megindultak, midőn e nagy mű minden méltányos követelést kielégítő megoldásához a papság és világiak egyértelmű, fokozott érdekeltsége s ügyszeretete kívántatik, most áll a püspöki kar önnön jól átértett érdekében, kivált a jövő tekintetéből tartózkodni az oly gyűlekezeti részvételtől, melynek általán reactionarius határozatai egyszersmind saját hazájuk és nemzetük szabadelvű törekvései ellen vannak intézve.

Kár volna a püspöki karnak ép akkor ingatni meg a maga iránti bizalmat külföldi kirándulások által, midőn itthon a legnagyobb egyetértésre van szükség.

Pest, június 27. 1869.

(B.) A tárgyalás még mind a birói hatalomról szóló miniszteri törvényjavaslat felett foly.

Tegnap szólt a balközép egyik vezére Tisza Kálmán is.

Elég hosszasan s szokása szerint többet foglalkozott a polemizálással, mintsem azzal, hogy pártja állását tisztázza. Pedig talán jobb lesz vala megkísérteni, okadatolni azt, hogy miután Ghyczy Kálmán indítványa t. i. a tárgynak a törvényhatóságok szervezéseig való elhalasztása elvetett; miután a ház asztalán fekvő törv.-javaslat egyetlen s-e ellen intéz a baloldalt támadást: miért nem ajánlá e s. módosítását. Mert a midőn erről sem a ház, sem a közönség nincs felvilágosítva, könnyen azon gyanu ébredhet fel sokakban, hogy az egész csak arra van intézve, hogy az idő eltelve, e törvényjavaslat tárgyalása be ne fejezethessék ezen ülészek alatt.

Könnnyű volna Tisza K. epés természetűi replikájára még epésebben replikálni: de ezt

sem a házban, sem a házon kívül nem helyeslem.

Most is, mint már többször hivatkozott a közvéleményre, s természetesen előtte az nem a közvélemény kifejezése, hogy a választók többsége a választások által a miniszterium mellett nyilatkozott, hanem közvélemény csak az, a mit ő s elvtársai egy s más helyeken előidéznek, s a melynek oly petitiók által igyekeznek tekintélyt szerezni, melyeket csak az aláírók számára tekintve, iratnak alá vidéken oly polgárokkal is, kik részint nem is választók, részint a dologról semmi tudomások sincs.

Szólt a baloldali részéről még Dietrich, nem annyira a tárgy felvilágosításáért, mint azért, hogy a Böszörményi-féle tárgyat újból felelevenítse; de nem ért el vele egyebet, minthogy az elnök által rendreutasított.

Prikk baloldali képviselő színészies, de nem parlamentarizmusban mondott el, egy tövel-hegygyel összehánt beszédet, bemutatván magát mint nagy nyelvész, de annál gyengébb publicistát; mert idézett latinul, görögül, törökül, németül, francziánul, azonban nem hozott fel egyetlen megállható érvt sem.

A Deák-párt részéről csinos polemicus beszédet mondott gróf Csáky s alaposan szólt Éber Nándor széki képviselő. (Beszédét mai lapunk hozza.)

Meddig foly még a vita, nem lehet tudni, pedig az országgyűlés szűnetelése közeledik, s július 8-án tul alig halasztható.

Éber Nándor beszéde

a képviselőház június 28-án tartott ülésében.

T. ház! A tárgy már annyira meg van vitatva, hogy valóban nehéz valami újat felhozni; úgy, hogy még t. barátom Debreczen városa érdemes képviselője is szónoki tehetsége daczára, arra van utalva, hogy inkább a mások által felhozott érveket ezáfolja, minthogy tulajdon érveit a törv.-javaslat mellett felhozza.

En őt e tőrre nem követem, meglehet, hogy egy kissé azért, mert alig bírnék vele megmérkőzni a dialectica terén, de másrészt tán azért is, mert egészen új szempontból kívánom a tárgyat a tiszt. háznak bemutatni (halljuk) és ez azon összefüggés, mely az igazságszolgáltatás és a törvények iránti tisztelet érzése közt létezik, és azon hatás és visszahatás, melyet e kettő egymásra és ezáltal a valódi alkotmányos érzés kifejlődésére gyakorol. Főlemlített többször e házban, sőt majdnem minden szónok úr által, hogy az igazságszolgáltatás szervezése minden rendezett állam alapja.

En nemcsak helyeslem azt, hanem azt kívánom hozzáadni, hogy minden szabad államnak életfeltétele. A valódi alkotmányosság ugyanis nem egyéb, mint jog és törvény uralma. A szabad nemzet, mely nem fekeztetik meg mások által, maga szabja meg a törvényben azon gátot, mely őt, úgy szólván, önmagától védelmezi. Minél szabadabb egy nép, annál erősebbnek, annál rendíthetlenebbnek kell ez uralomnak lennie. Azon nemzet, mely ezt nem érti, alig ért meg valódi alkotmányosságra, mert nem tudja fölfogni azt, hogy midőn a törvény előtt hajlik meg, önmagát tiszteli. Másrészt mindazon nemzeteknél, melyek méltán büszkélkednek szabadságukkal, oly magasan áll ott a törvény oltára és az ezt szolgáló birói testület, hogy még a legmerészebb kéz sem merészkedik hozzá fölemelkedni.

Törvény iránti tiszteletben rejlik a valódi alkotmányosság titka. (Helyeslés.) Pécsvárosa érdemes képviselője Anglia példáját hozta fel, s én azt hiszem, hogy e tekintetben alig lehetett jobb példát felidézni. Ő azt mondá, hogy ott bár kinevezett bírák vannak, azok mégis függetlenek felfelé, úgy, mint lefelé. Ebben tökéletesen egyetértek. Ő ezt a többi közt főképp annak tulajdonította, hogy az angol nemzetben a törvény iránti tisztelet oly annyira ki van fejlődve. Én, kinek annyi alkalma volt e tulajdonát bámulni az angol nemzetnek, bizonyára a legutolsó lennék a törvény iránti tisztelet hatását kicsinyíteni, de ez csak visszahatás.

Nem a törvény iránti tisztelet idézi elő a független bírákat, hanem a többé-kevésbé független bírói szervezés szűli ezen törvény tiszteletét. (Helyeslés jobbról.) Azok, kik látják ezen törvény iránti tiszteletet, Angliában, úgy látszik, azon véleményben vannak, hogy az valami Kant féle benszűltöt tulajdonja az angol nemzetnek. Méltóztassanak elhinni, hogy ez épen oly kevéssé természetű tulajdonja az angol nemzetnek, mint bármely más-

nak. Tán sehoh sem találkozik oly számos eset, még nálunk sem, kiket prókator nemzetnek neveznek, arra, hogy a törvényt annyira kijátszani igyekeznének, mint az angoloknál. De a törvény iránti tisztelettel úgy vagyunk, mint a tisztasággal, melyre előbb kényszeríteni kell a gyermeket, később megszokja azt, sőt megkedveli, mig utóljára nélkülözhetlenné válik. (Helyeslés jobbról.) T. ház! így van ez az angol nemzetnél is. Nincs nemzet, mely az angol nemzetnél szigorubb törvénykezéssel bírt volna századokon át. Ha áttekintjük a büntető törvénykezés rendszabályait, mert törvénykönyv nem volt, — azt lehet mondani, hogy azok kettőben összpontosulnak: a pallósban és kötélben; a pallós azok számára, a kik fenn vannak, a kötél azok számára, kik lenn vannak.

Nincs nemzet, hol annyi merész fő mutatkozott volna, mely a törvény felett akart felemelkedni, mint épen Angliában és nem volt nemzet, melynél oly sok fő esett le épen ennek következtében, mint épen Angliában, mig utóljára, mindenki, a királytól kezdve egész az utolsó koldusig megtanulták, hogy a törvény előtt meg kell mindenkinek hajolni. (Ugy van jobbról.) A mi a büntető törvénykönyvek szabályait illeti, ezek 30—35 esztendő előtt oly drákok szigorral voltak szerkesztve (halljuk!), hogy a jury és a bírák inkább felmentették a bűnöst, mintsem hogy a büntetés egész szigorának azt kitétek volna. Így minden egyes lopás törvény szerint halállal büntetett.

De hogyha Angliában egyrészt a törvény annyira sujtott, és sujtott is, mert nem papíron volt, hanem tényleg ki is vitették, ha, mint mondom, egyrészt oly annyira sujtott, másrészt nem volt Európában állam, melyben a törvény oly annyira oltalmazott volna egyszersmind. Ugyanazon erélyt fejtette ki ezen irányban, mint a másokban. Azon korszakban már, midőn egész Európában a kaszt-rendszer minden korlát nélkül uralkodott, már Angliában csak egy törvény volt mindenki számára. Már érezték akkor mindenki, hogy midőn a törvény mellé áll, ömaga jogait védelmezi. A hűbéri viszonyok, melyek Európának többi részeiben, a múlt század közepéig fennállottak, Angliában oly régen eltűntek, hogy a történelem még nyomát sem tartotta meg ezen állapotnak és csak némely régiség-buvár képzeli, hogy a 13 dik század végén Simon de Montfort idejében szűnttetett volna az meg.

E kettőben összpontosult mindig az angol igazságszolgáltatás, t. i. hogy egyrészt sujtott, másrészt védelmeztet és ez volt oka, hogy kifejtette azon törvény iránti tiszteletét, a mely most annyira csodálkozásra ragadja a többi nemzeteket. (Helyeslés a balon.)

Hogy ha most Angliát nézzük, azután magunkra tekintünk, hogy áll a dolog? Ugy hiszem senki e házban, vagy e házon kívül nem lesz, a ki e törvény iránti tiszteletet nálunk igen nagy fokra elértné fogja vélni. De legyünk igazságosak. Lehetett-e másképen? A nemzetnek háromszázados történelme nem volt egyéb, mint hogy, úgy mondjam, egy törvényesített törvénytelenység. Egész közjogi viszonyaink azon fictión alapulnak, hogy mi szabad, független nemzet vagyunk, mig tényleg leglényegesebb jogainkat mások gyakorolták. (Helyeslés. Halljuk!)

Nem lévén elég erőnk ezt meggátolni, hogy legalább színet tartsuk meg ezen jogainknak, önmagunk kényszerítettünk törvényhozásilag hozzájárulni, hogy ezen fictiót fenntartsuk és ezáltal a törvénytleniséget törvényesítsük. (Helyeslés jobbról.) Folyvást alkuba kellett bocsátkoznunk a törvénynyel és a joggal. (Helyeslés jobbról.)

Kérdem most a t. házat, alkalmas-e egy ily jogállapot a jogérzületet, vagy törvény iránti tiszteletet kifejteni? Hogy ha így volt közviszonyainkra nézve, hogyan volt a tömegére nézve? Nem volt e ott ez még cserencsétlenebb helyzetben a törvény iránti tiszteletet megtanulni? Emlékezzünk meg arról, hogy évszázadokon át e nemzet nagy tömege — lehet mondani — majdnem minden emberi és társadalmi jogtól teljesen meg volt fosztva, mig minden teher rá volt rakva. Lehetett-e megkivánni ezen néptől, hogy tisztelje azon törvényt, mely mindig sujtotta és soha sem oltalmazta? Nem volt-e kényszerítve, hogy a gyenge fegyverhez, a cselhez, a ravaszághoz és hazugsághoz folyamodjék, hogy a kegyetlen törvény alól kicsúszszenék? (Ugy van! jobbról.)

Ezen, lehet mondani, majdnem halottféle állapotot 1848-ban egy rövid sáturnalia követte. Egy varázscsapással az egész helyzet megváltozott. A nép nagy tömege, melynek eddig semmi joga nem volt, minden átmenet nélkül, mindent megkapott: az ingyen birtokot, politikai és polgári szabadságot. Ő, ki azelőtt majdnem pária volt, most minden oldalról azt hallotta, hogy a nép az úr, hogy

8, kinek azelőtt földesura, lehet mondani, korlátlan ura volt, most ugyanazon földesurát maga felé jöni látja, nyájas, hízog, szavakkal, hogy magához édesgesse. Gondolhatott-e ki a legelősebb képzelődés is egy állapotot, mely oly annyira alkalmas lett volna, mint ezen rögtön átmenet arra, hogy minden jogfogalmát megzavarja és minden törvényes érzületét megigogassa. (Igaz! Ugy van! jobbról.)

A mit azonban a legelősebb képzelődés sem gondolhatott volna ki, mint az különben sokszor történik, a valóság azt létesítette, — létesítette pedig az 1849-dik utáni állapot által, midőn a jogtalan állapot ellenében a nemzet legszentebb kötelességének tartotta, minden néven nevezendő hatóságok, rendeletnek ellenszegülni, vagy ha az lehetetlen volt, azt kijátszani, nevetségessé és gyűlöletessé tenni, — így minden tekintélyt aláadni. Mi most e szerencsétlen és elkertülhetlen állapot gyümölcseit ízleljük. (Ugy van! jobbról.) Önmagunknak kellett aláadnunk a tekintély alapját, hogy megrentsuk azt, mit jogtalanul reá építettek. De most, midőn mi akarunk építeni, a földet mindezzel feldúlva találjuk.

Azon állapot, mely két év óta létezik, nem hiszem, hogy a fogalomzavar tisztázására alkalmas lenne, ellenkezőleg, úgy hiszem, hogy azt csak növelhetné. Hogyan kívánhatjuk meg, hogy a nép különbséget tegyen ugyanazon egyén közt, kit ma bírói székekben lát, és azon egyén közt, kit az előbbeni napon a választásoknál, mint legügyesebb kortest taunt bámulni? Így lehet mondani, hogy mi, mint nemzet, a bíróságokat és igazságszolgáltatást úgy ismerjük többé kevésbé, mint a mese békái a királyságot, t. i. vagy mint golyát, mely őket felfalja, vagy mint tuskót, melylyel tetszésük szerint játszhatnak.

En, úgy hiszem, hogy ezen állapotnak és pedig minél előbb véget kell vetnünk, és ezt csak is úgy tehetjük, ha tökéletesen törünk a multtal. Itt félszeg rendszer nem használ, mert mielőtt a gyógyszer behatna, attól kell tartanunk, hogy a beteg belhal, én ezen szempontból fogom fel az előtűnt levő törv. javaslatot, s épen, mert ezen szempontból fogom fel, helyeslem is azon elveket, melyeken ezen törv. javaslat alapszik: t. i. az igazságszolgáltatás s közigazgatás elválasztását s a bírói hatalom gyakorlását a főlé, azaz: az állam öszszegének képviselője nevében. Mert, mint illet, fogom én fel a bírói kinevezést.

Öszintén megvallom, én a bíróságok kinevezésére, választására igen kevés súlyt helyezek. En ez elvre fektetem a súlyt, igenis kétséget sem szenved, hogy a qualificatióra nézve sokkal biztosabban járunk el a kinevezésnél, mint a választásnál. Megvan nálunk az a szerencsétlen eszme, hogy egy magyar ember mindenre képes. (Derűtlenség.) Méltóztassék a t. háznak elhinni, hogy a külföldön sok alkalman volt e részben tapasztalatot szerezni. Sokan jöttek hozzám s nyilatkoztak, hogy akarnak dolgozni, mire megkérdeztem, hogy hát mit akarnak dolgozni, mihez értenek? Rendszerint azt felelték: ők készek akármit megtenni. Természetesen erre feleletem csak az lehetett, hogy az azt tapasztaltam, hogy a ki mindent tud tenni, az rendszeren semmire sem képes. Nekünk meg kell értenünk, hogy a mostani mivélődés nagy rugója a munkamegosztás, és hogy épen azért szakfőfiakra van szükség mindenhol.

Szakfőfiakat pedig én a választás útján elérhetni nem igen hiszek. A mi a függetlenséget magát illeti, öszintén megvallom, hogy én e tekintetben nagy különbséget, a választás s kinevezés közt nem találok, s nem is azért pártolom a kinevezést. Nem látok különbséget a kettő közt, hanem, mint elvet, pártolom a kinevezést. Nem látok pedig különbséget azért, mert többé kevésbé az öreg dr. Johnsonnal tartok, a ki szabadság intézetét jövendő belső tények előérzetének jellemző. En is gondolom, hogy az emberek jobban tekintenek a jövőre, mint a multra, azaz: az emberek arra adnak inkább, a mit még kaphatnának, mint arra, a mit már megkaptak. — Mi pályát akarunk bíróságokra nézve nyitni, azaz: szakembereket akarunk képezni, kik ennek életüket felszentelik, és akkor igen természetes, hogy nekünk némileg arra is kell figyel-

nünk, hogy ezen emberek tökéletesen képesek legyenek arra, a mire hivatva vannak.

Most megfontolnánk a választás, mi fog történni? Ha előre akar lépni, kihez fog folyamodni? En nem úgy képelem a dolgot, mint mostan van, hogy t. i. az alsó bíróságot a politikai tevékenység kezdete képesíti, hanem, mint határozott pályát, mint például az orvosi, vagy más pálya. Mondom tehát, a megválasztott első foku bírának, ha előre akar lépni, csak is, mint választott bírának a miniszterhez kell folyamodnia. És nem is ebben keresem a bírák függetlenségét. Minden kornak megvan a maga fegyvere, megvolt a választásnak is a maga előnye és érdeme, midőn az volt az egyetlen mód, miáltal bizonyos garanciák elérhetőek voltak. Most ez megváltozott. A mostani kor hatalmas fegyvere a közvélemény, mely e házban, a hatóságokban, a sajtóban és remélem, talán egykor a községekben is fog nyilatkozni. Ott vannak a mostani kor valódi garanciái. Hogy felhozzam ismételve Anglia példáját, ott történjék bármi, tudja mindenki a hazában, minden tisztviselő, minden bíró, minden egyén, hogy ha olyasmit követ el, mi botrányra ad alkalmat, másnap egész Angliában tudják, oly vihar támad a közvéleményben, hogy nincs ember, ki annak ellenálljon. Ebben találok én a garantiát és nem a függetlenségben, sem a kinevezésben. (Helyeslés jobbról. Mozgás a balon.)

Különbben a mi a bírák kinevezését illeti — én, mint mondtam, csak mint elvet látom kimondva ebben a törv. javaslatban; de nem látom még azt, hogy mi módon fogja t. igazságszolgálmisztér tr ezt létesíteni és épen azért mindazon módokotokra nézve, a melyek felhozattak, pl. a candidato sat. a miniszter tr. leggalább, én nem tudom, hogy nyilatkozott volna. En ebben a törv. javaslatban csak az elvet látom kimondva és egyebet nem, és ez kezdett. En öszintén megvallom, épen nem vagyok barátja az általános törv. javaslatoknak, azaz: azon törv. javaslatoknak, a melyek általános elvekkel foglalkoznak. Méltóztassék elhinni a t. háznak, legálabb tapasztalatból azt látom, hogy azok az általános elvek igen szépen hangzanak és igen szépen veszik ki magukat irásban, de nagyon is könnyen elhangzanak és nagyon hajlandók papíron maradni. Például vegyük fel a bülselkedő német nemzetet, a mely annyit beszélt a grundrechtokról, és a generalisál franczia népet, mely annyit szónokolt és irt a droit d'homme ról és még egyik sincs e mai napig az ő jogok legelsőbbike, az egyéni szabadság valódi élvezetében.

De ha én az általános elvek kimondásának nem is vagyok rendszeren barátja, midőn arról van szó, hogy egy oly eszmezavar, melyet én itt az igazságszolgáltatás eszméjére nézve észreveszek, megszüntessék:

Igen természetesnek látom, hogy a t. igazságszolgálmisztér tr. azzal kezdte szervezését, hogy oly általános elveket mondott ki, melyeken azután építeni lehet. De én ebben épen nem látom, hogy ez azt jelentse, miszerint ebből burocracia lesz, vagy: hogy a miniszter így, vagy úgy fogja a kinevezéseket megtenni. Erről tehát előre okoskodni fölösleges. A mennyire tudom, a miniszter e tekintetben nem nyilatkozott.

Nem akarván azonban a t. ház figyelmét tovább fásztani (halljuk! halljuk!), az idő is már nagyon előre haladván, csak azzal akarom befejezni, hogy, mint kinyilatkoztattam, én főképezért pártolom az előtűnt fekvő törv. javaslatot, mert úgy vagyok meggyőződve, hogy ez az egyetlen mód eljutni arra, hogy gyors és magasztos igazságszolgáltatás szervezése által gerjesztjük és emeljük nemzetünkben a törvény iránti tiszteletet és ezáltal a valódi alkotmányosság érzetét. (Zajos éljenzés és tetszésnyilatkozatok jobbról.)

Magyar országgyűlés.

A képviselőház ülése jun. 28-án.

Elnök: Somssich Pál.

Jegyzők: Majláth István, Jámor Pál.

Tárgya: A bírói hatalom gyakorlásáról szóló törvényjavaslat tárgyalása.

vagy gyógyulást, s a szenvedők elhivatásának, családjuknak és az életnek újjászülte adának vissza; azonban ezen gyógyforrások legnagyobb száma még őseredeti állapotban van.

A legjeesebb források egyike a Csik-SzentImre határán fekvő ugynevezett bányapataki. Ezen, csak a közel vidék által ismert, de Alsóik népessége által évtizedek óta jó eredménnyel használt gyógyviz a baldús Oltfolyó mellett rétek és szántóföldekkel környezett Szent-Imréről két órányi távolságra fekszik, hova a faluból szakértőileg készült út vezet regényes hegy-csoportok között. A források hegyek és sírtúrdokkal szegélyezett vadregényes völgykatalanban fekszenek, több mint 1,000 lábál mélyebben Gyergyó fekvésénél, s így ennél éghajlati viszonya is sokkal kedvezőbb és kellemesebb.

A források vízbősége igen nagy; hőmértékük 6 és 7 Reaumur fok között ingadozik; de van itt egy fűrdő is, mely 16 fok hőmértékkel bir Reaumur szerint.

A legnagyobb pontossággal keresztlvitt minőleges vegyelemzés szerint a források általában azikhalvagot (konyhasó, chlornatrium), mészhav-

Mikó Imre gróf közlekedési miniszter: Brogyáni Vince képviselőnek az érsek-újvár-nyitra-trencsényi vasut tárgyában folyó évi június hó 11-kén intézett interpellációjára válaszolja, hogy a nevezett vasut engedélyezése iránt eddig két társulat folyamodott, és ezek egyike a terveket még mult évi october hó 14-kén nyújtotta be ugyan, de minthogy e vonalnak a morvaországi vasutakkal leendő csatlakozása iránt mindenekelőtt a bécsi miniszteriummal kellett megállapodásra jutnia, ez pedig még véglegesen meg nem történtetvén, önként foly, hogy ennél fogva a kérdés alatti vasut engedélyezése iránti tárgyalásokba még nem bocsátkozhatott, s szerződést sem köthetett. Mi azon kérdést illeti, mikor szándékozik a kérdéses vasut kiépítésére vonatkozó szerződést a háznak előterjeszteni? — arra nézve kijelenti, hogy miután a morvaországi pályarész engedélyezése iránt a tárgyalások a bécsi miniszterium részéről közbenjárása folytán legközelebb megindítatnak, s miután a vonal magyarországi része irányának megállapítása iránt a műszaki tanulmányozások már folyamatban vannak, s végre, miután e vasut létesítése iránti intézkedések a körülményekhez képest egyáltalában elég gyorsan megtették: — bizton hiszi, hogy az a részben — nem szerződést — de törvényjavaslatot azon időben, midőn az országgyűlésen annak tárgyalása lehetővé váland, a ház asztalára le fogja tehetni.

Irányi Dániel: Szab. kir. Pécs városa 1193 polgárának kérvényét nyújtja be az iránt, hogy a bírói szervezésről szóló törvényjavaslat a törvényhatóságok szervezetével együtt tárgyalassék s a törvényhatóságok bíró-választási joga fenntartassék. (Helyeslés a szélső balon.)

Rákóczy János: Ordas községének 28 polgára által aláírt kérvényt nyújtja be, melyben a bírói szervezés tárgyalását a megye rendezésével együtt intéztetni kéri. Szent-Benedek községnek 89 polgára részéről hasonló kérvényt nyújt be.

Hoffmann Pál előadó: (Olvasa a közp. bizottság jelentését a népszámlálási törvényjavaslatról.)

Napirendre térvén a ház, első szónok

Domahidy Ferencz: A javaslatot hatalmi kérdésnek tartja, melyet a kormány azért sürget, hogy a közvéleménynek, melyre sokáig nem támaszkodhatik, pótléka legyen. Engedelmes hivatnokokat akar magának teremteni a bíróságok által. Végzi beszédét azzal, hogy a jelen törvényjavaslatot részletes tárgyalás alapjául sem fogadja el. (Helyeslés balról.)

Zmeskal Zoltán: Megjegyzi, hogy oleoó, pontos és jó igazságszolgáltatásunk csak akkor lesz, ha a felelősség elve úgy fölfelé mint lefelé kötelezővé tétetik. Első sorban — szerinte — felelős a magyar miniszter nemcsak az országnak, de a külföldnek is; (Nevetés a balon.) t. i. a külföldi közvéleménynek. (Zajos derűtlenség a balon. Meg vagyok győződve, hogy a tulso oldalon teljesen megértettek.) De hogy felelős lehessen, kell, hogy a bírói állomások kinevezés és nem választás útján töltsenek be. A törvényjavaslatot részletes vita alapjául elfogadja.

Tisza Kálmán hosszabb beszédben szól a javaslat ellen, fő kifogása van a kinevezés ellen, s ha a qualificatio, a bizottságok rendezése megtörtént, a választást jobbnak tartja; azt pedig, hogy egyelőre csak négy évre nevezetnek ki a bírák, szintén korteskedésnek biszi. Az első foku bíróságot választani akarja nemcsak, de még a felsőbb fokuakra is befolyást akar engedni az alkotmányos testületeknek. Ugy mint a javaslat tervezti, a bíró elzáratván polgárársaitól, csak még inkább a miniszter kezétől függne. Ezután az igazságszolgálmisztér beszéde ellen polemizál több pontra nézve; az igazságszolgálmisztér által dicserlt 48-diki szellemet nem találja, sőt a mostani szellem, ha tovább megy a kormánytól, börtön is lesz a hazából; kész ő is lebontani azt, mi útjában áll a parlamentarismusnak; de nem azt, mi ellenkezni csak mondatik, valósággal pedig csak a centralisatiónak állja útját; a miniszter, ha pirulásra oly nagyon hajlandó, mint mondá, akkor kellett volna,

hogy piruljon, mikor a javaslatot előterjesztette; a jobboldal balitélete szerint minden rossz a mi választás, s minden jó a mi kegyelem útján történik.

Éber Nándor figyelmet végig lekötött beszédben pártolja a törvényjavaslatot. (Beszédét lapunk mai száma egész terjedelmében hozza.)

Ezután Ivánka Imre szólott a javaslat ellen, védi a megyéket, polemizál b. Eötvös, Tóth Vilmos beszéde ellen, centralisatióra vezetőknek találja a kormány irányát stb.

Gr. Csáky Tivadar pártolja a javaslatot, s bár szerette volna, ha a megterendezésről is előterjesztve lenne a javaslat, nem tartja azért a bírói szervezésről szólót elhalasztandónak.

Dietrich Ignác: Hosszasan beszél a perrendtartásról; úgy látja, hogy most is azon áldados törvényhozási eljárást követik, mint a Bach-rendszer alatt, midőn balomról-balomra szaporodtak a törvények. Fejtegeti a választott s kinevezett bírák közti különbséget, miután mindkét neműekkel volt alkalma érintkezni. Belehozza beszédebe, az esküdtisékről szólóan, Bűszörményi esetét (jobbón: dologra, balon: halljuk) Ez is a dologra tartozik, ugymond, mert le akarja festeni a kinevezett bírák eljárását (Zaj: napirendre.) Pártosnak mondja a bíróság eljárását, mely Bűszörményitől a tárgyalás újabb elhalasztását megtagadta. Jogosnak mondja a miniszternek e miatt tett szemrehányást; (zaj, napirendre) mert az igazságszolgálmisztér a királyjognál fogva a legfőbb felügyeletet gyakorolja s ezért az igazságtalanságot tűrnie nem lett volna szabad. (Helyeslés a szélső balon, mozgás a jobbon.)

Elnök: T. képviselőház! En bátor vagyok figyelmeztetni tisztelettel a t. képviselő urat, miszerint ezen kinyilatkoztatását, mely visszaidézhetné ismét azon kellemetlen jelenségeket, melyeknek e ház tanuja volt, méltóztassék megőrizdive akként előadni, hogy mind a bíróság tekintélye, mind pedig a képviselőházban előidézhető izgatottság mellőztessék a házban, hogy a kedélyek felingerültsége vissza ne jöjjon. (Helyeslés.)

Kállay Ödön: Szót kérek (Zaj.)

Dietrich Ignác: En tisztelt elnök ur szavára bátorodom megjegyezni, hogy én igaz dolgokat mondtam, egyetlen szót sem ejtettem ki mely miatt megrovást lehetne rám szabni, mert én nem azt mondtam a miniszternek, hogy agyonkinoztá, hanem csak azt mondtam, hogy miily hibákat követett el azon bíróság, melynek hibái miatt egy ártatlan ember a börtönben elvész. En azt mondtam, (Ugy van! balról) de semmi esetre olyat, mi a bíróságokat általában sérthetné (fölkialtások jobbról: napirendre! Halljuk: tovább! balról.)

Egyébiránt — ugymond — miután ekként megszakítottam, bezárom beszédemet avval, hogy az előtűnt fekvő törvényjavaslatot el nem fogadom a részletes tárgyalás alapjául. (Élénk helyeslés és éljenzés a baloldalon.)

Kállay Ödön: Csak arra kíván megjegyezést tenni, hogy midőn a t. szónok mint országgyűlési képv. teljes jogával él, egyáltalában semmi helye annak, hogy akár rendre utasítsassék, akár ellenében napirend követeltessék. (Nagy zaj jobbról. Ugy van! balról.)

Ülés vége d. u. 3 órakor.

Magyar mérnök-egylet.

XIV.

(1869. június.)

Ha nem is épen az előfizetési felhívásban oly biztatolag ígért pontosággal, de egy tudományos tartalmu folyóiratnál komolyan bé nem tudható csekély késedelemmel: e hó első napjaiban vettük a fennmizott egylet közlönyének jelenévi 2-ik füzetét, oly fokos alakban, hogy annak terjedelmé a füzeteként ígért 5 nyomtatott ivet még egy annyival haladja tul. — Maga a szöveg is a lehető legváltozatosabb, a mint az itt következő tartalomjegyzékből megítélhető:

I. Eredeti dolgozatok: 5. Humpreys és Abbot elméletének bírálata; feleletül Bodoki

3. Az idegrendszer kórosan fölemelt izgatottságánál, minők az idegfájdalmak, görcsök, s az izmok kezdőleges bénulása és sorvadása, továbbá rástörök, méhszenv stb.

4. Az izületek közszvényes és csúzos bántalmai s dagjainál, görvényes mirigydagoknál, kezdő tudógtümoödelnél stb.

5. A húgyszervek bántalmaiban, minők az idült hólyagburot, utótakár, füvény és húgykő képződéseiről hajlam, húgyár stb.

Ha ezek után tekintetbe vesszük a rendkívül kellemes, regényes és sürű, dús lombozatu erdősséggel fedett s hegyekkel csodásan körülvédezt s ezek által az északi szelek ellen teljesen védett bányapataki fűrdőt; továbbá tájaoak mérsékelt szelid éghajlati viszonyát, ásványvizeinek szerencsés vegykaltati összeköttetését s oly sok bántalmakban gyógyhatását méltányoljuk; végre, ha élenyagszag, tiszta, a légzési szervekre s vérkészítésre oly jótékonyan ható balzsamos légkört kellő figyelemre méltatjuk: biztosan állítatjuk, hogy ezen még alakulóban levő gyógyintézet Erdély bármelyik fűrdőjének nemcsak méltó versenytársa lesz, hanem gyógyhatásában némelyeket még felül fog mulni.

TÁRCSA.

A bányapataki új fűrdő Csik Szent Imre mellett.

(a+b.) A természeti ritkaságok azon nagy számán kívül, melyek az erdélyi részeket Európa más országai fölött kitüntetik, meglepő azon jeleség, miszerint ezen ország rész számtalan gazdag és pompás gyógyerejű ásványforrással is bővelkedik.

E tekintetben rendkívül meg van áldva Csikszék területe. Igen ritka itt azon helység, a hol aziklából, patakok mellett, erdők és hegyek gyomrából más más nemű, a legkülönbözőbb alkotórészeket tartalmazó gyógyforrás elő ne buznogna.

Ezen vizek közül több már vegyelemzésen ment át s a szenvedő emberiség által évek sora óta részint szélszerlen, részint pedig hiányosan berendezett gyógyintézetekben használtatik is, s általuk számos különemű betegség nyer enyhülést

Lajosnak, Schwartz Mátyástól. — 6. A Freistritz folyó szabályozása közben véghezvitt beton építkezések, közli L. J. — 7. Hamar Leó villanydelejes vasúti dörzsfékje. — 8. A csapágyakból visszanyert olaj tisztításáról, Bielek Miksától. — 9. Felvétel egy asztal állásból, Vész Alberttől. — 10. A bátfai nagy templom leírása, Zofah Gusztávtól. — 11. Beszédes József életrajza, Molnár Páltól.

II. Ismertetések: 1. Mutatvány Beszédes Józseftől: „Magyarországi hydrotechnikából próbául” című értekezéséből; közli Molnár Pál. — 2. Franciaország közlekedési eszközei, az „Annales des ponts et chaussées” után közli Hieronymi Károly. — 3. A helyi érdekű vagy olcsó vasutak előállításáról; a „Nouvelles annales de la construction” után Erdy Benedek. — 4. Jelentés a német vasútigazgatóságok egyletechnikáinak 4-ik gyűléséről; az „Organ f. d. Fortschritte des Eisenbahnwesens” után közli G. — 5. Könyvismertetés: „Die neuesten Oberbau-constructionen der dem Vereine deutscher Eisenbahnerverwaltung angehörenden Eisenbahnen” — herausgegeben von Hensinger Waldegg. — 6. Szakirodalmi szemle, nagy terjedelemben.

III. Az egylet tárgyalásai folyó évi február 13-tól április 3-ig.

IV. Vegyesek. A m. kir. vasútigazgatóság által államköltségen megkezdett vasútvonalok, — gőzhajózási vállalatok, — Repertorium der technischen Journal-litteratur. Adatok a hazai vasútstatistika-hoz. — Ericson. t.

Könyvészet: Figyelmeztetés, jutalom kitűzés, az előfizetőkhez, pénztárnoki nyilvános nyugta (a borítékra).

V. Táblák: VI—VIII. A Freistritz folyó szabályozásához; IX. Olajtisztító készülék, villanydelejes dörzsfékező. — X. Egészen vasból készült vasúti felszerkesztések, felvétel egy asztal-állásból.

A tartalom elősorolása után jobbat nem tehetünk, mint újra meg újra ajánlani az itt előszámlált, egy vagy más tekintetben kiváló érdekel bíró cikkeket s velük együtt az egyesület ügyét kártársaink és általában a tudománykedvelők figyelmébe. S miután ugy sem lehet czélunk e lapok más rendeltetéssel bíró hasábjain egy mérnöki szaklap cikkeinek tüzetes ismertetésével foglalkozni el a tért; lássunk inkább egyetmást mérnök-egylet választmányi ülésének közelebbi tárgyalásából. Ha találunk azokban olyat, mi örömet szerez, van elég olyan is, mi a lelkesebb ügybárártokat elszomoríthatja!

Avagy örüljünk-e, midőn a febr. 13-án tartott választmányi ülésben a pénztárnok az egylet kedvezőtlen pénzügyi viszonyainak okán az előfizetők számának tetemes csökkenését, és a tagsági díjak igen rendetlen befolyását kell hogy feltüntesse? — Örülhetünk-e, midőn az egyletnek f. évi február 21- és 22-én tartott közgyűlésén az igazgató tiszti jelentésében a közlönyről szólván, panaszkodva említi, hogy a tagok pártolása azon mértéken alól, melyet reményleni, melyet jogosan várni lehetne, messze elmarad, s jelenleg az előfizetők száma a tagok összes számának csak 42 százalékat teszi. Szomorú tanúsága ez az egyetlen magyar technikai folyóirat csekély támogatásának, mely az egyletre nézve jelentékeny pénzáldozatot von maga után! — Bizony a március 6-iki v. ülésnek azon értesítése sem ragadott el, melyben az egyleti közlöny szétküldési postadíjának lefizetését a m. kir. postaigazgatóság megtagadja! Tehát — az egylet évi rendes deficitje mellett minden egyes előfizető részére a fizeték bérmentes szétküldését nem győzőn — továbbra is a tagok hordozzák a nem éppen csekély évi kiadást.

Hanem másfelől az egyleti tagok szaporodásáról, majd minden bizonnyal örömmel értesülünk; a közgyűlésnek könyvtárnoki jelentése az egylet könyvtárának könyveiben, rajzlapokban, örvendétes gyarapodását mutatja ki, s részint saját költségén hozatott, részint eserepéldányul kapott külföldi folyóiratokkal oly dusan van ellátva az egylet pesti olvasó tereme, minővel kevés ilyenműt külföldi egylet dícsérelhetik. — Az új szerkesztőség által a jelen év. folyóirat a közlöny füzetei számára benyújtott (legalább 1/2 nyomtatott ívet tevő) eredeti dolgozatok számára 10, a fordított ismertetésekre 5 darab aranyban megállított jutalom kitűzése is a buzgótlós s egyszerűen kedvező jelenségek közé sorozható.

Ily módon a jök és rosak mérlege némileg egyensúlyozván egymást, talán nem oly alap nélkül mondja az igazgató közgyűlési jelentésében, hogy „az egyletnek sem multa, sem jelene az egyesülésre okot még nem ad s habár rögző és fáradságos is az előtűnt álló út s lankadatlan buzgalmat, kitartó munkásságot kíván, de végpontjáról hazánk nemtőjének jelvénye jut felénk, mely alá sorakozni minden tagja hazafiai szent kötelességének fogja ismerni!”

Vidéki levelezés.

Sepsi-Szt-György, jun. 23. 1869. — A „Kolozsvári Közlöny” 69 dik számában egy magyar nevű ó-szász, mert, hogy a háromszéki tiszt-

ségnek a törvények utasítása és épen a brassói magyarok érdekében követelt eljárásáról így nyilatkozik, az egy magyar értelmű brassói polgárról fel nem tehető, oly alakban említvén fel a brassói tanács és a háromszéki tisztesség között a hivatalos közlekedési nyelvet illetőleg fennforgott kérdést, mintha a törvényesség a tisztesség, a méltányosság pedig a tanács részén állana. Midőn felvilágosító feleletünket ép erre akartuk megtenni, akkor vesszük a „Magyar Polgár” 71-ik számát, melynek „erdélyi közélet” című rovatában, nem tudjuk tudósításként, újdonságképen, vagy micsoda címen a fennebbi kérdésre egy meglepő kis cikk olvasható, melyben nemcsak az mondatik, hogy a méltányosság a brassói tanács részén áll ezen kérdésben, hanem több „gyöngéd kifejezéssel élve” gondolatlan tanácsképen ezen ügynek eldöntése akképen ajánlatik, hogy „fordítsa a tanács a Háromszékhez menesztendő átiratokat magyarra, mert ott hiában keres méltányosságot, hol, mint a tapasztalati tanúság mutatja, ezen érület nem otthonos,” továbbá azon „hazafias” magyar felhívás intéztetik az összes királyföldi hatóságokhoz, miszerint „a magyar nyelvnek, mint hivatalosnak létrehozatalára nézve a szász viszonyok által követelt halasztás tekintetéből az országgyűlés előtt egyetemesen kérvényezzenek, mert hason értelmű kérvényük minden jözen és a királyföldi nemzeti-ségi viszonyokat ismerő képviselő részéről támogatásra számíthat.”

Midőn ezen cikket egy magyar ellenzéki lapban olvastuk, egyelőre azt hívtuk, hogy a „Magyar Polgár” a „Sieb. d. Wochenblatt” ó-szász lapnak adja mutatványképen egyik remek cikkét; de később sajnosan kellett meggyőződnöm, hogy ez bizony csakugyan a „M. Polgár” eredeti nyilatkozata.

Minelötte ezen érdekes nyilatkozatra észrevételeinket megtehetnők, szükségesnek látjuk ezen kérdés keletkezését és lefolyását a t. olvasó-közönség elébe terjeszteni. Több törvényhatóságok között, jelesen Brassó vidéke a szentesített törvények ellenére, idegen nyelven küldvén meg átiratait, hivatalos állásunkból folyó azon köteleimknél fogva, melyek a törvények megtartását parancsolják, bárátságosan felhívjuk, miszerint a törvények által meghatározott nyelven sziveskedjenek velünk közlekedni. E testvéries megkeresésünk még válasza sem lett méltatva. Újabbban, nem egyedül törvényhatóságoktól, hanem m. kir. államhivataloktól, mint vám és adó hatóságoktól érkezett idegen ajku iratokat a magas miniszterium elé terjesztettük, azon kérésrel, miszerint az illetők a törvények megtartására utaltassanak; s mely fölterjesztésükre a magas miniszterium a maga rendeletét megküldte az illető hatóságokhoz, a brassói tanács a közlekedést velünk merőben megszüntette.

Ily állásában az ügynek, kérdjük, ott-e a méltányosság, hol a törvényekkel dacolnak, vagy ott, hol a törvényeket tiszteletben kívánják tartani? De mellözve ezen tárgy félremagyarazhatlan törvényes oldalát, szász testvéreink csakugyan oly kevés mértékben bírják-e a magyar nyelvet, a mint a „M. Polgár”-nak tetszik állítani, hogy e tekintetből elnézésre, vagy elhalasztásra volna szüksége azon törvénynek, mely már egy éve hozatott és lépett életbe? Mi azt merőben tagadjuk, főleg Brassó vidékét illetőleg, melynek nagy része magyar ajku polgárokból áll, és melynek hivatalnokai sorában több magyarok is vannak és a többi is, kevés kivétellel, érti és beszéli is a magyar nyelvet; mely állításunk kisebb-nagyobb mértékben, egy-két hatóság kivételével, a többi szász székekre is alkalmazható.

És már most kérdezzük a „Magyar Polgár”-t, mely mindig az egyenjogúságot hirdette, és így fel nem tehető, hogy szász testvéreinknek külön kiváltságot akarna biztosítani, mint más idegen ajku polgártársainknak: méltányosnak tartja-e azt, hogy a magyar állam határai közt, magyar kormány alatt idegen ajku testvéreink azon nemzet nyelvén szóljanak a nagy többségben lévő magyar ajku törvényhatóságokhoz, mely nemzet magát az államot alapította és azt az utolsó időkben — dacára idegen ajku testvéreink ellensége működésének — az ők és saját számára hosszas szenvedések árán fenntartotta? vagy azt tartja méltányosnak, hogy a nagy többségben lévő magyar ajku törvényhatóságok terheltessenek új fordítói hivatalok felállításával néhány idegen ajku hatóságok kényelme kedvéért, melyeknek polgári kötelességük ugy is az állam nyelvét tudni és érteni.

S minátn nyilatkozatában az utóbbi nézetet tartja méltányosnak, csak azt kívánjuk megjegyezni, hogy e tekintetben legfőlebb az „ó-szászok”, „daco románok” és „pánszlávok” pártolására számíthat; mert, mint fennebb is említettük és jól vagyunk értesülve, a brassói „ifju szász” párt, midőn a tanácsülésben e tárgy szövegére hozatott, egy magyar tanácsossal élén, a polgármesterrel együtt törvényszerű nézetünket pártolta, és hogy ezen nézetet az országgyűlésen is minden józan gondolkodó képviselő, nemzetiségi különbség nélkül, pártolja, erre nézve az e tárgyban hozott törvény biztosít.

Ezen elősoroltakból kiindulva, az elfogulatlan olvasó-közönségre bizzuk megítélését annak: méltányos, vagy nem méltányos volt-e eljárásunk, egyszerűen azonban a „M. Polgár”-t biztosíthatjuk

arról, hogy Háromszék törvényhatósága és tisztessége, valamint mindig, ugy most is kész volt idegen ajku testvéreink jogos és méltányos követeléseit elősegíteni, de a méltányosságot a törvények mellőzéseével és saját nemzetünk rovására gyakorolni nem fogja, még azon esetben sem, ha a „Magyar Polgár” a nemzetiségi törvényt nem méltányosnak nyilvánítani üdvösnek tartaná.

Mi végre a cikkiről azon sértő kifejezését illeti, miszerint Háromszéken a méltányosság nem volna otthonos, hivatkozunk a közvéleményre és ezen ráfogást visszatartjuk az íróra, ki ezen kifejezése által is a méltányosságról csekély fogalmának ily ildomtalan jelét adta.

Nemes Háromszék tisztessége nevében:

Horváth László, *)
ideigl. h. főjegyző.

Fel-Doboly, jun. 25. 1869. — Junius 23-ik napja vésznap volt Fel-Doboly községére. Délután 3 órakor a falut körülövedző homlok hegy mögül véletlen halom jégfelhő ereszkedett be szakadatlan dörgéssel s oly nagy szélviharral, hogy néhány perc alatt nagy épületeket, ezek között a tanítói lakot romba döntött, s rá oly fellegszakadással párosult, egy fertály óráig tartó galambtojás nagyságú jég omlott alá, hogy kevés idő alatt semmivé lőn tve a szép reménnyel biztató ősz-tavaszhátár s minden kerti vetemény, nem maradván egyéb a csúfánál, gyökérnél. A roppant árvíz a leomlott épületek nagy boronáit hengergette az utcákra, s miután egész lakteleket fosztott meg a majorságtól s gazdasági eszközöktől, a kaszáló réten a rendekben száradó szénát iszapolta el. Tizennégy év lefolyta alatt háromszor jégvihár, egyszer a nagy hó, tűz, a ragya, természetlenség vette ki a nép kezéből a mindennapi kenyeret, most pedig tönkre tve a népnek a barmainak egész évi élelme, csüggedten tekint a bizonytalan jövő elibe, melyben szörnyként látja az inség és nyomor dúló arcát, nem levén egyéb keresetmódja a gabnatermesztés és marhatartásnál. Örjön az ég Ura minden községet ily vészes multnak a bizonytalan jövőbeni felmentéséért!

Bartha Károly,
fel-dobolyi ref. pap.

Napi hírek.

— A házi zenekörnek f. évi július hó 4-én azaz vasárnap délelőtt 11 órára áttett rendes előadás után saját helyiségében tartandó közgyűlésére — melynek tárgyait az átvizsgált és korszerűsített alapzabályok végleges megállítása képezik; a zenekörnek minden tiszteletbeli pártoló és működő tagja oly megjegyzéssel hivatik meg, hogy utóbbira nézve a szavazás csakis a részvényjegyek előmutatása mellett fog történni. A h. zenekör választmányának f. évi június 20-án tartott gyűlése határozatából.

— Kolozsmegye törvényhatóságánál 1869. jul. 5. és 6-án d. e. 9 órakor megnyitandó nyilvános ülésen következő ügyek adnak elé: 1. Vajda Lajos és Bogye Danila Vajda Luka ellen két föld kiadása iránt. 2. Ifj. b. Toroczky József és Dézsi Sándorné id. b. Toroczky József ellen, zárlati ügyben. 3. Huszti János Bányaí Mőzsa ellen, egy zálogföld kiadása iránt: előadó ültök Pap Leontin. 4. Gr. Lázár György örökösinek Barátfalvára vonatkozó urb. kárp. tárgybani ügyök. 5. Nagy Sándor Újvári György utóda ellen fekvőségekre tulajdonjog tárgyában: előadó ült. Szentványi Gyula. 6. Szőke Márton Kolesár Lajos ellen 265 ft. követelés iránt. 7. Bitai András Fogarasi Mihály és neje ellen vásári szerződés kiállítására 2 darab föld átadása tárgyában. 8. Nagy Károly öz. Cserei Ferencné és Cserei József ellen három tehén és járuléka iránt. 9. Kincstári ügyesség Molnár Miklós ellen 1125 ft. követelés iránt: előadó ült. Bokros Elek.

— F. évi június 30-án beváltás végett következő erdélyi földterhelmentesítési kötvények soroltattak ki: Szelvények kötvények: 50 ft. 1341, 1455, 2177, 3622, 3778, 4765, 5789, 5831, 6685, 7317, 7432, 7668, 8762 számok. 100 ft. 383, 708, 2904, 2992, 3474, 3566, 3744, 3925, 4267, 4710, 6472, 6697, 7922, 8294, 8704, 9182, 11056, 12086, 12464, 12582, 13231, 13362, 13764, 14380, 14850, 14865, 15301, 15901, 16148, 16265, 17251, 17613, 18118, 18136, 18197 számok. 500 ft. 1304, 1661, 1801, 1997, 2474, 3574, 3654, 4391, 6244, 5968 számok. 1000 ft. 93, 131, 953, 1812, 1984, 2023, 2415, 3359, 4187, 5334, 5581, 5828, 5833, 5856, 6097, 6371, 7095, 7414, 7895, 9093, 9843, 9986, 10305, 10602, 10673, 11101, 11625, 11789, 11921, 12665, 14581, 15160, 15228, 15384 számok. 5000 ft. 201, 534, 941, 1266 számok. 10000 ft. 981, 1195 számok. A betűs kötvények. 440, 1859, 1885, 2543 szám. Tőkeösszegek: 1280, 2340, 420, 340 ft.

— Színházkedvelő közönségünk bizonyára kedves hír gyanánt veendi, hogy a budai népszínház eddigi jeles tenoristája, jelenleg a bécsi wieden színházban „Bem apó”-ban a közönség tetszése s az odaváló lapok méltánylása közt szereplő Bogyó Alajos a jövő téli idényre színházunkhoz szerződött.

— Nuriásán testvér urak, a helybeli szegények intézte pénztára gyarapítására 10 azaz: tíz o. ért. frtot ajándékozván: a tanács kötelességének tartja nevezett uraknak, a szegények érdekében ezért köszönetét nyilvánosan kijelenteni. Sz. kir. Kolozsvár város közig. tanácsától, jun. 18. 1869.

— Segesvárról írják: Az újjaszerződés alkalmából nagy mozgásban vannak a reakció emberei. A városból több proféta indult a székre, hirdetvén a képviselőtestületek és hivatalnokok választását szabályzó statuták káros voltát; tanítást adván egyszerűen a népek, miként nehezteltek meg e statuták pontjainak teljesedésbe vételét, s mint a „Sächs. Volksblatt” írja, itt-ott hívókra is sorok fölvetelére.

Horváth László.

akadnak. — Ugyancsak Segesvárról értesítnek, hogy a képviselőtestület megválasztása tárgyában ott működő két összerási bizottság el akarja vonni a választási jogot mindazoktól, kik 20 éven innen a legkisebb kúdagásért is büntetve voltak. — A mi a reakció mozgását illeti, erre készen lehetünk; az összerási bizottságok eljárásának helyességét, vagy helytelenségét pedig — ugy hiszszük — lesz ki a reclamációk után tisztába hozza.

— A kolozsvári m. k. pénzügyigazgatóság keblé számszótállyal ösztöndíjjal rendszeresített gyakornokokkal Schlauf Győzőt és Bergay Józsefet nevezte ki.

— A balázsfalvi gör. kath. érseki megyében, dacára annak, hogy értekezletileg kimondott, miszerint a gör. kath. érseki megye a kath. congressuson nem képviselheteti magát, néhány kerületben mégis történt választás. A megválasztottak azonban — szám szerint öt — nem fogadták el a választást, s így a gyulafejevári, illetőleg balázsfalvi érseki s a szamosújvári püspöki gör. kath. megyék mincsenek képviselve a kath. előkészítő congressuson.

— Egy eszmadai Nagy Szeben körül a napokban egy út melletti fára aszazott fel magát. Ket arra meő meglátta s sietett a törvényszékét értesíteni. Azon kérdésre, hogy miért nem vágta le azonnal, hátha még életben lett volna, odanyilatkoztak, hogy az akasztott ember levágásának törvényeséki biztos előtt kellvén megtörténni, féltek, nehogy törvénysértést kövessenek el.

— A sétatéren holnap Ulrich József nagy népmulatsógi rendez. A program szerint lesz egyebek közt nagy harci játé is; továbbá Kövessy Ede egyik tanítványa bűvészi előadást tart.

— Városunk egyik köztisztviselőjében álló polgára, Bányaí Vitális, a napokban esküdött Hymen zászlója alá a kedves és szelleműs Ferenczi Matild kisasszonnyal.

— Az 1869-iki magyar országgyűlési képviselő választásokra összeírt választóknaak a belügyminiszterium által készített kimutatása szerint Erdélyben a) a vármegyék és magyar vidékekben szavazati joggal bírtak 36,658-an, a városokban 6975 ön, összesen 43,633-an; b) a székely székekben 48,382-en, a városokban 4749-en, összesen 53,131-en; c) a királyföldön összesen 13,232-ten. E kimutatás szerint a székelyföldnek 9498-al van több szavazata, mint a vármegyéknek és 39,099-el több mint a királyföldnek, s mégis meg a vármegyék és városok 34 képviselőt s a királyföld 22-öt küld, a székelyeknek csak 19 jut. (E. é. I. H.)

— Folyó évi június 21-kén Korituyicán Liptóvármegyében a nyári idényre, egy új túrdó helyi m. kir. távirai állomás nyitattott meg korlátolt napi szolgálattal.

— Ki nem hiszi mivé tehet valamely cikket a sajtóhíba, az olvassa el a következő, nemrég nyomtatásban megjelent hirdetést: Árverési hirdetmény. A szabadsági (szakadati) közbirtokosság részéről ezennel közlőhírré tétetik: hogy szabadság (Szakadát) községében lévő belső keresma, egy a kolozsvári országútban eső ugynevezett nagyhasznai (nagy-hodosi) vendégfogadó, az azokban gyakorolt ital mérési és a fogadó után kibocsátott (kibocsátott) mintegy 25 holdat tőrő (tevő) legelő és szosító (szántó) földdel együtt a f. évi július hó 1-ől számítható 3 évrő Nagyváradon a „Zöldfa” című szállodában folyó hó 28-án, délután 4 órakor tartandó nyilvános árverés (árverés) útján a legtöbbet ígérőnek haszonbérbe adatik. Az árverési feltételek ügyvéd Jedlinkohusztór (azt gyanítjuk, hogy ez „Jedlicska Gusztáv”) urnál megtekinthetők.

KÜLFÖLD.

A „Journal Officiel”-ben ezt olvassuk: „A salfordinói esata évnapja alkalmából Bazaine tábornagy, a 3-ik hadtest s a chalonsi tábor főparancsnoka, ma (jun. 14-én) reggeli 9 órakor üszegyzőtt mindazon tábornokokat, fő- s altiszteket, s kőzkatonákat, kik résztvettek az olasz hadjáratban, s az emlék érmet viselik. Erre azokat a császári szállásra vezette, s a következő szavakkal mutatta be a császárnak: „Felség! Önnek az olaszországi hadseregbeli katonái visszaemlékeznek arra, hogy ma tíz éve felségd győzelemre vezette őket. Ezen dicő évnep nem fog sziveinkből kitörölteni; — kik minden körülmények közt — hűvek fogunk maradni a császárhoz, s dynastiájához. — Éljen a császár! — Éljen a császárné! — Éljen a császári herceg!”

Erre a császár így válaszolt: „Katonák! — Örömmre szolgál azt látni, hogy nem feledtéltek el ama nagy ügyet, melyért tíz év előtt harcoltatunk. Örizzétek meg mindig szíveitekben atyáitok harcainak s ama harcoknak emlékeit, melyekben részt vettetek, — mivel a mi haborunk történelme a polgárisodás baladásának történelme. Ekkép fönttartandjátok a katonai szellemet, mely egy nagy népre nézve annyira szükseges; a katonai szellem: a nemes szenvedélyek diadala az aljas szenvedélyek fölött; az a zászló, hon való hűség s a hon iránti odaadás. Ezentul is ugy viseljétek magatokat, mint a multban; s így mindig méltó fiai leszték a nagy nemzetnek.”

Páris, jun. 28. A császár a Beauvais-ban tartott mezőgazdasági kiállításon fényesen fogadtatott; 100,000 idegen és 10,000 tuzított volt jelen. A császár köszönetét fejezte ki a polgármesternek a fogadtatásért, mely őt a 20 év előtti fogadtatásra emlékezteti; egyezsemind rokonszenvét fejeztvén ki a mezőgazdaságról iránt. A császár ekkép végzé szavait: Legyenek önök bizalommal és a rend nem fog komolyan megzavartatni. A püspökeket ezt felele: a császár: Mindig figyelemmel fogodom a püspökök hozzáz intézett feliratait. Ha ezeknek imái meghallgattnak, a válás tiszteltetni fog; a nép boldog, Franciaország nagy és virágzó leend.

A párisi börzén elterjedt hírt, hogy a francia belga bizottság eloszolni készül, némileg megerősíteni látszik a „France” következő cikke: „A Frère Orban miniszteriumot támogató belga lapok erősítik, hogy a Párisban egybegyűlt

